

OTTO GERHARD OEXLE (28 VIII 1939 – 16 V 2016)

W dniu 16 V 2016 r. zmarł prof. dr hab. dr h.c. mult. Otto Gerhard Oexle, znakomity niemiecki badacz przeszłości, wielki przyjaciel Polski i polskich historyków. Otto Gerhard Oexle urodził się 28 VIII 1939 r. w Singen am Hohentwiel w Badenii-Wirtembergdze, gdzie też w 1958 r. zdał maturę. W tymże roku rozpoczął naukę na uniwersytecie we Freiburgu: początkowo studiował germanistykę, historię i romanistykę, a od semestru zimowego 1960/1961 r. kontynuował tylko studia historyczne i romanistyczne. Naukę we Freiburgu uzupełnił studiami na uniwersytetach w Poitiers we Francji oraz w Kolonii w Niemczech. Jego nauczycielami w tym czasie byli m.in. profesorowie: mediewista Gerd Tellenbach, starożytnik Herbert Nesselhauf i romanista Hugo Friedrich.

Dnia 28 V 1965 r. na uniwersytecie we Freiburgu uzyskał stopień doktorski, którego podstawą – oprócz zdanego egzaminu – była dysertacja „Genealogie Karolingów z Metz” („Karolingergenealogien aus Metz”), napisana pod kierunkiem prof. Gerda Tellenbacha. Jesienią tego samego roku zdał kolejny egzamin, dzięki czemu otrzymał również prawo nauczania w gimnazjach. Z tego ostatniego uprawnienia jednak nigdy nie skorzystał, gdyż już od 1 IX 1965 r. został asystentem na uniwersytecie w Münster, gdzie m.in. uczestniczył w realizacji kierowanego przez prof. Karla Schmida projektu badawczego „Osoby i wspólnoty”.

Na tymże uniwersytecie, na podstawie pracy „Społeczno-historyczne badania wspólnot religijnych na terenie zachodniofrankijskiego obszaru wpływów” („Sozialgeschichtliche Forschungen zu geistlichen Gemeinschaften im westfränkischen Einflußbereich”) oraz przeprowadzonego przewodu uzyskał 29 I 1973 r. stopień doktora habilitowanego. Następnie – 1 V 1973 r. – został mianowany docentem, a już dwa lata później – 1 IV 1975 r. – otrzymał stanowisko profesora w Münster.

W 1975 r. przez semestr pracował w Izraelu jako profesor gościnny (*Gastprofessor*) na Uniwersytecie w Tel Awiwie, a od 1 X 1980 r. przeniósł się na uniwersytet w Hanowerze, gdzie został profesorem (C 4).

Dnia 1 III 1987 r. powołano go na stanowisko dyrektora Instytutu Historycznego Maxa Plancka w zaprzyjaźnionej z Toruniem Getyndze, a 18 I 1988 r. otrzymał profesurę honorową (*Honorarprofessor*) na tamtejszym

uniwersytecie. Obie te funkcje sprawował do 2004 r., czyli do momentu przejścia na emeryturę.

Profesor O.G. Oexle, jeden z najwybitniejszych współczesnych historyków niemieckich, zajmował się przede wszystkim historią społeczną średniowiecza (ze szczególnym uwzględnieniem problemów mentalności i pamięci w tym okresie, rycerstwa, zakonników, życia stanowego, biedy, pokoju oraz – czego dowodem jest opublikowana również w Polsce książka – grupami społecznymi w ówczesnym społeczeństwie). Oprócz tego interesował się historią nauki, głównie nauk społecznych w XIX i XX w., czego owocem była m.in. współredagowana przez niego (wspólnie z Winfriedem Schulzem), bardzo interesująca, i co jest w historii pewnym ewenementem, już po roku wznowiona monografia o historykach niemieckich w czasach III Rzeszy i ich uwikłaniach w narodowy socjalizm (*Deutsche Historiker im Nationalsozialismus*, Frankfurt am Main 1999; 2000). Jako jeden z nielicznych zajmował się także teorią historii poznania. Profesor G.O. Oexle był autorem prawie 300 monografii i redakcji licznych książek, a także różnych artykułów i przyczynków naukowych. Jego dokonania naukowe były znane i dyskutowane w wielu krajach europejskich. W 2011 r. uczniowie Profesora wydali w formie książki obszerny wybór jego artykułów ukazujących najważniejsze zainteresowania badawcze O.G. Oexlego, zatytułowany *Die Wirklichkeit und das Wissen. Mittelalterforschung – Historische Kulturwissenschaft – Geschichte und Theorie der historischen Erkenntnis*. W tym miejscu należy też przypomnieć, że pod jego kierunkiem powstało na uniwersytetach w Münster, Hanowerze i Getyndze 11 rozpraw doktorskich, a w ramach kierowanego przezeń w Instytucie Historycznym Maxa Plancka projektu poświęconego grupom społecznym – dwie prace habilitacyjne.

Profesor O.G. Oexle był także bardzo aktywnym organizatorem życia naukowego. Podejmował liczne inicjatywy naukowe, które zyskiwały szeroki oddźwięk nie tylko w Niemczech. Miał również wielkie zasługi dla nawiązania stabilnych kontaktów między nauką polską i niemiecką oraz rozszerzenia bezpośredniej współpracy między badaczami z obydwu krajów. Z jego inspiracji i dzięki jego staraniom doszło m.in. w dniu 1 VIII 2001 r. do oficjalnego otwarcia przy Max-Planck-Institut für Geschichte w Getyndze Polskiej Misji Historycznej, na czele której stanął toruński historyk dr Leszek Zygnier, a której zadaniem była m.in. dalsza intensyfikacja kontaktów polsko-niemieckich. W tymże roku podpisano też umowę między kierowanym przez Profesora Instytutem Historycznym Maxa Plancka w Getyndze a Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu o wspólnym wydawaniu serii publikacji poświęconej historii Kościoła w Prusach Krzyżackich i Królewskich pod tytułem „Prusia Sacra”. Z jego też inicjatywy (i na koszt kierowanego przezeń Instytutu)

co roku do Polski przyjeżdżało z wykładami czworo historyków niemieckich, a czworo wykładowców z Polski wygłaszało referaty w Niemczech. W końcu dzięki jego staraniom każdego roku kilka osób z Polski uzyskiwało stypendia naukowe w Niemczech, a od 2002 r. powstała dodatkowa sposobność podjęcia w Getyndze przez absolwentów UMK stacjonarnych studiów doktoranckich lub też – ta oferta była skierowana do doktorantów z całej Polski – brania udziału w organizowanych przez Max-Planck-Institut für Geschichte w Getyndze konferencjach i szkołach letnich. Niestety możliwości te nie trwały długo. Wkrótce po przejściu Profesora na emeryturę i rozwiązaniu Instytutu Historycznego Maxa Plancka, w 2008 r. doszło także do zamknięcia Polskiej Misji Historycznej w tym mieście (od 2009 r. znalazła ona swą nową siedzibę przy uniwersytecie w Würzburgu).

Profesor G.O. Oexle był również czynnym lub honorowym członkiem wielu towarzystw i organizacji naukowych w Niemczech i za granicą, m.in. Arbeitskreis für moderne Sozialgeschichte (Heidelberg, 1980–2004), Brunsschweigische Wissenschaftliche Gesellschaft (1985), Vereinigung für Verfassungsgeschichte (1987–2004), Konstanzer Arbeitskreis für mittelalterliche Geschichte (1989), Akademie der Wissenschaften w Getyndze (1990), Royal Historical Society (London, 1996), Historische Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaft (1998), Zentralkommission der Monumenta Germaniae Historica (1999–2005), Russian Associations of Medievalist and Early Modern Historians w Moskwie (1999) i wielu innych.

W 2001 r. prof. O.G. Oexle został wyróżniony doktoratem *honoris causa* Sorbony (Université Paris I Panthéon-Sorbonne), a w 2003 r. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Janusz Tandecki (Toruń)

Nadesłany 29 V 2016

Nadesłany po poprawkach recenzyjnych 15 VI 2016

Zaakceptowany 26 VI 2016

Prof. dr hab. Janusz Tandecki
Instytut Historii i Archiwistyki
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: tandecki@umk.pl

